

NOTAT

Solbjerg Plads 3
2000 Frederiksberg

Tlf.: 3815 3815
Fax: 3815 2015
www.cbs.dk

16. april 2013
Opdateret 10. 9. 2015

TWH

Thomas Werner Hansen
Chefkonsulent
Dir. tlf.: 3815 2677
twh.edu@cbs.dk

Særlige prøvevilkår - med særligt henblik på mulighederne for forlænget eksaminationstid ved skriftlige stedprøver

1. Regelgrundlaget i eksamensbekendtgørelserne

I *Bekendtgørelse nr. 670 af 19. juni 2014 om eksamen og censur ved universitetsuddannelser (eksamensbekendtgørelsen)*, der gælder for bachelor-, kandidat- og masteruddannelser, lyder § 7:

”§ 7. Universitetet kan tilbyde særlige prøvevilkår til studerende med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse og til studerende med et andet modersmål end dansk, når universitetet vurderer, at det er nødvendigt for at ligestille disse studerende med andre i prøvesituationen. Det er en forudsætning, at der med tilbuddet ikke sker en ændring af prøvens niveau.”

Desuden gælder, jf. § 29, stk. 1, nr. 4), at såfremt institutionen tilbyder særlige prøvevilkår i henhold til § 7, skal reglerne herom fremgå af studieordningen.

I *Bekendtgørelse nr. 1519 af 16. december 2013 om prøver i erhvervsrettede videregående uddannelser*, der gælder for HD-uddannelsen, lyder § 18:

”§ 18. Uddannelsesinstitutionen tilbyder særlige prøvevilkår til studerende med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, til studerende med tilsvarende vanskeligheder samt til studerende med et andet modersmål end dansk, når institutionen vurderer, at dette er nødvendigt for at ligestille disse studerende med andre i prøvesituationen. Det er en forudsætning, at der med tilbuddet ikke sker en ændring af prøvens niveau.”

Desuden gælder, jf. § 4, stk. 2, nr. 11), at såfremt institutionen tilbyder særlige prøvevilkår i henhold til § 18, skal reglerne herom fremgå af studieordningen.

2. Bestemmelsen i studieordningerne

I medfør af de ovenfor citerede bestemmelser i eksamensbekendtgørelserne er der i samtlige studieordninger indsat følgende standardbestemmelse:

”Særlige prøvevilkår

Studienævnet kan fravige de fastsatte eksamensbestemmelser for de enkelte prøver med henblik på at tillade særlige prøvevilkår til studerende med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, til studerende med tilsvarende vanskeligheder samt til studerende med et andet modersmål end dansk, når det vurderes, at dette er nødvendigt for at ligestille disse studerende med andre i prøvesituationen. Der er en forudsætning, at der med tilladelsen ikke sker en ændring af prøvens niveau.

Stk. 2. Hvor det af målbeskrivelsen for en prøve fremgår, at der ved bedømmelsen af prøven også lægges vægt på den studerendes stave- og formuleringsevne, kan studienævnet dispensere herfra for studerende, der kan dokumentere en relevant specifik funktionsnedsættelse, medmindre stave- og formuleringsevnen er en væsentlig del af prøvens formål.

Stk. 3. Studerende, der ønsker tilladelse til at aflægge en prøve på særlige vilkår efter stk. 1, eller dispensation efter stk. 2, skal senest 2 måneder inden prøvens afholdelse indsende ansøgning herom til studiesekretariatet vedlagt nødvendig dokumentation.”

Som det fremgår af bestemmelsen, er det *studienævnet*, der er tillagt beføjelsen til at træffe afgørelse om en evt. dispensation fra de fastsatte eksamensbestemmelser i studieordningen. Dette følger af universitetslovens § 18, stk. 4, nr. 4).

Det følger heraf, at der ikke på centralt niveau kan fastsættes nærmere generelle regler (og sådanne findes da heller ikke), men at det er op til de enkelte studienævn - inden for bekendtgørelsens overordnede regler - at tage konkret stilling til de enkelte dispensationsansøgninger. Derfor kan det dog nok være hensigtsmæssigt, at der følges en nogenlunde ensartet praksis.

3. Udlægning af bekendtgørelsernes bestemmelse

Det fremgår af eksamensbekendtgørelserne at forudsætningen for en dispensation er, at det vurderes nødvendigt for at *ligestille* den pågældende studerende med andre i prøvesituationen. Der skal altså foreligge en konkret funktionsnedsættelse, der kan begrunde en dispensation. Mere præcist kan man sige, at den studerende skal kunne *dokumentere en relevant specifik funktionsnedsættelse*.

At det skal **dokumenteres** vil normalt være ensbetydende med, at der skal foreligge en *lægeerklæring*. Hvor det er indlysende åbenbart (f.eks. umiddelbart synligt), at der foreligger en relevant funktionsnedsættelse, vil det dog det ikke være nødvendigt (og rimeligt) at insistere på en lægeerklæring.

At den pågældende funktionsnedsættelse skal være **relevant** indebærer, at der skal være tale om nedsættelse af en funktion, der har *væsentlig* betydning for ens muligheder for at gennemføre prøven på lige vilkår. Typisk vil det dreje sig om nedsættelse af *koncentrationsevne*, *læseevne* eller *skriveevne*. Som eksempler på funktionsnedsættelse, der kan begrunde en dispensation, kan nævnes, at man lider af *tinnitus*, *ordblindhed* eller *fysiske handicaps med hænderne*. Derimod kan f.eks. gangbesvær ikke i sig selv medfører så væsentlige gener, at det bør kunne begrunde en dispensation.

Hvad angår *graviditet* gælder, at det vel ikke i sig selv kan betegnes som et handicap, men at man (især ved fremskreden graviditet) kan være så generet (f.eks. p.g.a. hyppige toiletbesøg), at en lægeerklæring herom kan begrunde en dispensation.

At den pågældende funktionsnedsættelse skal være **specifik** indebærer, at det skal kunne *diagnosticeres* (der skal kunne 'sættes navn på'). Når der foreligger lægeerklæring giver dette sig selv. Men det betyder, at en almindelig uspecificeret henvisning til manglende koncentration, træthed, søvnløshed eller lign. ikke er tilstrækkeligt.

Funktionsnedsættelsen skal desuden have et sådant omfang, at det vurderes eller skønnes, at det medfører en så *væsentlig reduktion* i den pågældendes muligheder for at gennemføre prøven, at særlige prøve vilkår (f.eks. i form af en forlængelse af eksaminationstiden) er en *nødvendighed* for, at man har lige vilkår med andre studerende. Dette vil altid bero på et konkret skøn i hvert enkelt tilfælde, jf. endvidere afsnit 4 om hvor lang tidsforlængelse, der skal gives.

Studerende med andet modersmål end dansk

Som det fremgår af formuleringen i eksamensbekendtgørelserne er det også muligt at dispensere fra studieordningens eksamensbestemmelser med henblik på at give særlige prøvevilkår til studerende med et andet modersmål end dansk.

Indledningsvist skal erindres om, at udenlandske studerende, der optages på CBS' dansksprogede uddannelser, enten skal have en adgangsgivende eksamen med dansk på niveau A eller have bestået studieprøven i dansk. Dette burde formelt betyde, at alle på de dansksprogede uddannelser har dansk på et niveau, hvor der ikke burde være behov for at kompensere i form af særlige prøvevilkår. Men reelt vil det selvsagt ikke ændre ved, at det for mange vil opleves som et ikke ubetydeligt 'handicap', at man skal besvare en eksamensopgave på et fremmedsprog, og at der derfor kan blive tale om at tage stilling til ønsker herom.

I nogle tilfælde kan problemet løses uden brug af bestemmelsen om særlige prøvevilkår, idet eksamensbekendtgørelserne indeholder forskellige muligheder for at lade besvarelsen foregå på et andet sprog end dansk:

- Prøven kan aflægges på svensk eller norsk i stedet for dansk, medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere færdigheder i dansk¹
- Man kan, hvis forholdene gør det muligt, tillade, at den studerende aflægger prøven på et fremmedsprog, hvis det ikke er en del af prøvens formål, at dokumentere færdigheder i dansk²

Hvis disse muligheder ikke løser problemet, vil særlige prøvevilkår kunne bestå i tilladelse til at medbringe ordbøger (f.eks. en dansk retskrivningsordbog) eller at give forlænget eksaminationstid. Henset til de ovenstående bemærkninger om danskkrav, forekommer det rimeligt at fastlægge en praksis, hvorefter der skal være tungtvejende grunde til at godkende særlige prøvevilkår i form af forlænget eksaminationstid.

4. Hvor lang forlængelse?

Et særligt problem vedrører spørgsmålet om, hvor meget ekstra tid, der i givet fald skal bevilges.

Udgangspunktet er, jf. begge eksamensbekendtgørelser, at der skal ske en *ligestilling*. Udmålingen af ekstra eksaminationstid skal derfor *i princippet* ske på en sådan måde, at man 'korrigerer' for den specifikke funktionsnedsættelse, -

¹ Jf. § 6, stk. 1, i Bek. nr. 670 af 19. juni 2014 og § 17, stk. 1, i Bek. nr. 1519 af 16. december 2013

² Jf. § 6, stk. 2, i Bek. nr. 670 af 19. juni 2014 og § 17, stk. 3, i Bek. nr. 1519 af 16. december 2013

hverken mere eller mindre. Dette vil altid bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde.

I praksis kan man selvsagt ikke udmåle nogen præcis korrektion. Og for at kunne administrere den slags dispensationer i den konkrete prøvesituation, må man nødvendigvis operere med nogle faste kategorier. Typisk har der været tale om at give 25% ekstra eksaminationstid, - altså en ekstra time ved en 4-times prøve. Dette burde i næsten alle tænkelige tilfælde være tilstrækkeligt. Det er således svært at forestille sig, at studerende, der i øvrigt forventes at være i stand til at gennemføre en videregående uddannelse, kan have funktionsnedsættelser, der ikke med rimelighed kan kompenseres ved 25% ekstra eksamenstid. Men det kan forekomme, og der vil derfor også være mulighed for i disse tilfælde, at kompensere med en yderligere forlængelse. Modsætningsvist bør man overveje, om der er tilfælde, hvor 25% forlænget eksaminationstid er 'overkompensation' (og dermed reelt en favorisering, frem for en ligestilling). For ikke at gøre det unødvendigt uadministrerbart for eksamensilsynet, vil det nok være rimeligt som hovedregel at fastholde, at enten er der behov for 25% forlængelse, eller også er der tale om en funktionsnedsættelse, der ikke er så væsentlig, at den berettiger til forlænget eksaminationstid.

Alle sager må dog i sidste ende bero på en konkret vurdering af den konkrete funktionsnedsættelse og omfanget heraf.

5. Eksamensbeviset.

Det er vigtigt at være opmærksom på at det ikke er tilladt at lade det fremgå af eksamensbeviset at prøverne er aflagt under særlige prøvevilkår³ - herunder med forlænget eksaminationstid.

I den forbindelse skal desuden nævnes at det heller ikke er tilladt at lade det fremgå af eksamensbeviset, hvis en prøve er aflagt således, at der på grund af en dokumenteret funktionsnedsættelse ikke er lagt væk på den studerendes stave- og formuleringsevne.

Thomas Werner Hansen

³ Jf. § 31, stk. 5, i Bek. nr. 670 af 19. juni 2014 og § 36, stk. 5, i Bek. nr. 1519 af 16. december 2013.